

***ВІД ПРОСТОГО ЗАПИТАННЯ
ДО ВМІННЯ КРИТИЧНО МИСЛИТИ***

*Вчитель початкових класів
Ніжинської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів № 17
Парфьонова Наталія Анатоліївна*

Початкова школа приймає дитину, якою вона є, і допомагає розвиватися їй вільною, освіченою людиною. Кожна дитина неповторна, має свої індивідуальні особливості темпу росту і розвитку, що необхідно створити оптимально сприятливі умови для творчої самореалізації кожного громадянина. Життя висунуло новий суспільний запит на розвиток творчої особистості школяра, яка здатна креативно мислити, приймати нестандартні рішення, володіти життєвими компетентностями. Перш за все – це комунікативна компетентність.

Спілкування людей неможливе без запитань. Кажуть, якщо б ми перестали задавати питання, ми б самі поставили себе «під запитання» Що таке питання? В словнику С.І. Ожогова читаємо : «Питання – це звернення, направлене на отримання яких-небудь повідомлень, що потребують відповіді.»

Чим відрізняється запитання від задачі? «Задача - це те , що потребує виконання рішення». Принципової різниці між запитаннями і задачею немає, тому що вони потребують розумових зусиль. Психологи вважають, що наше мислення в значній мірі залежить від уміння задавати запитання і давати відповіді на них . Запитання – це форма мислення, в якій передається потреба в інформації. Логічне мислення - це уміння ставити запитання по суті. Тому, щоб розвинути логічне мислення потрібно навчити дітей правильно задавати питання.

Родоначальником методу пошуку істини шляхом постановки сильних питань і послідовних відповідей на них вважається філософ Греції Сократ. Як відомо, Сократ у бесідах із своїми учнями так майстерно задавав питання, розділяючи думки на маленькі ланцюжки, що істина в учня в процесі відповідей на запитання Сократа народжувалась сама собою.

Вчитель повинен досконало володіти мистецтвом ставити запитання. Тому в своїй роботі я , користуючись класифікацією типів запитань і відштовхуючись від неї, намагаюсь вчити учнів мислити творчо, креативно, системно, логічно.

Питання

1. Від простого до складного

2. Інформаційні

3. Контрольні	7. Мудрі
4. Провокаційні	8. Дурні
5. Цікаві	9. Проблемні(розвиваючі)
6. Прогнозуючі	

1.Інформаційні питання

Мета – отримання нової інформації (Що це? Хто це?)

2. *Контрольні питання* задають для перевірки знань (своїх та чужих). Ці питання спонукають пригадувати. Вважають, що 90 відсотків питань, які задають учням в школі, потребують тільки відтворити заучений матеріал.

3.*Проблемні (розвиваючі) питання* спонукають мислити та розуміти. Їх ще називають творчими.Проблемні питання починаються так : Навіщо? Чому?

4. *Прогнозуючі питання*. Це можуть бути складні питання на визначення причинно-наслідкових зв'язків. Що буде, якщо? А що було б , якби...?

5. *Цікаві питання* викликають інтерес у дітей до відповіді, до розумової діяльності.Мета цих питань – зацікавити дітей певною тематикою і стимулювати мислення.

6. *Провокаційні питання* з прихованою помилкою або хибним твердженням.Їх метою або нанести шкоду, або виховати «почуття самурая» : миттєву готовність протистояти нападу, обману, зраді, виробити увагу, критичне мислення.

7. *Мудрі питання* кажуть, що розумна людина відрізняється від мудрої тим, що розумна знає, як вибратися з проблеми , а мудра знає, як не потрапити в проблему. Мудра людина знає загальні закони , вміє думати і має великий досвід і знання. Дітям я часто задаю питання : *навіщо це я роблю? В чому я помилився? Що потрібно зробити ,щоб бути щасливим?чого я хочу?*

8. *Дурні питання* висвічують «глупость» того, хто його задав. Дурне питання непотрібне нікому, крім запитуючого.

9. *Питання принципу від складного до простого* допомагають вирішити проблеми, знайти сильну ідею або зрозуміти ситуацію. Ці питання типово «учительські». Задавати учням питання доволі складно. Треба зрозуміти , що і

чому не розуміє дитина і який її моральний стан в даний момент. Одна із методик задавання питань в наступному : намагатися складне для дитини поняття або термін звести до ряду простих понять. І так потрібно продовжувати до тих пір, поки дитині будуть зрозумілі всі слова і поняття.

Допитливість у дітей – це норма, навіть одна з ознак талановитості, тому дуже гарно , коли дитина задає питання, і тривожно, коли не запитує. На всі питання дітей потрібно відповідати по-науковому точно і доступно. Крім того, обов'язково похвалити дитину за гарне питання, за допитливість. Кожне питання дитини – це прекрасна можливість навчити її знаходити відповідь самостійно, користуючись словниками та книгами, інтернет- ресурсами, допомогти їй полюбити сам процес самостійного набуття знань. Потрібно запевнити дітей,що задавати питання – це корисно: більше дізнаєшся по відповідям. Не задавати питання, коли не зрозумів, це не ганьба, а боягузтво. Потрібно заохочувати дітей, які задають питання : «Молодець, ти задав гарне запитання, значить, ти слідкуєш за ходом думки»

Девіз : «Хочеш бути розумним – навчись ставити питання!»

Не можна сміятися з дитини, яка поставили слабе питання. Діти мають право на помилку. Потрібно навчити дітей конкретизувати ситуацію.

Чому діти не відповідають на питання або відповідають погано?

- Не знають відповіді і бояться це показати.
- Знають, але бояться помилитися і не знають з чого почати відповідь.
- Довго думають, дорослі не хочуть чекати і зрозуміти.
- Дитині зовсім нецікаве питання.

Головний підхід до навчання дітей відповідати на запитання заключається у створенні дружнелюбного оточення, яке дає дитині абсолютну впевненість, що над ним не будуть сміятися.

Працюючи над даною проблемою,намагаюсь розвинути в дітей уміння розв'язувати практичні задачі і тим самим збільшити їх інтелектуальний потенціал, стати сильнішими, незалежними , робити менше помилок, знайти нові правильні шляхи у житті. Хочу подарувати дитині радість розвитку свого розуму!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій/Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2012. – 176 с.
- 2.Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Методичний посібник / Укл. О.Пометун, Л.Пироженко.-К.: АПН, 2002.
- 3.Олійник Т.О.Розвиток критичного мислення // Педагогічні науки. – Суми, 2001.
4. Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І. М., Баранова І. О./ Основи критичного мислення: Навчальний посібник для загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 100с.
- 5.Солошко Н. Методика критичного мислення як інструмент самостійного опанування навчального матеріалу// Всесвітня література.–2005.- №2 –с. 21
- 6.Тамберг Ю.Г. Розвиток творчого мислення учнів, Єкатеринбург У-Факторія, 2004р. – 140с.